

OPINIE

FOTOMONTAGE ULCE WITTE

‘Lammetjesgedrag past journalist niet’

Voorlichters die willen bepalen wat journalisten schrijven en daarbij dreigementen niet schuwen, lijken gemeengoed te worden. Journalisten die niet mee willen doen, gaan in de ban.

ROB ZIJLSTRA

Er is wat aan de hand. Een jaar geleden hielden dertig rechercheurs zich in Noord-Nederland bezig met zware criminaliteit. Dat was niet alleen veel te weinig, maar ook onverantwoord. Onderzoeken naar serieuze vormen van de misdaad waren amper mogelijk. Dat dit zo was, werd niet door de politie ontkend. Sterker nog: de politie zei het zelf. Op 4 februari 2015 berichtte de krant hierover.

Een jaar later is het aantal rechercheurs dat zich bezighoudt met zware vormen van criminaliteit verdubbeld, van 30 naar 59. Vorige week kreeg de noordelijke politie-eenheid van de landelijke korpsleiding het heugelijke bericht dat er nog eens 32 fte's mogen worden ingevuld. Het aantal recherchebanen in de zwaarste tak van de misdaadsport groeit door naar meer dan 90. Een flinke opsteker. Dat stond vorige week in de krant. De plaatsvervangend politiefchef is wel realistisch: 'We maken goede stappen vooruit, maar we zijn er nog niet'.

Hoe gaat nou zoiets?

Het artikel is deels gebaseerd op een gesprek dat ik voerde op het politiebureau met plaatsvervangend politiefchef Ronald Zwartier. Bij zo'n gesprek is (altijd) een politievoorlichter aanwezig. Die regelt niet alleen de koffie, maar maakt net als de journalist tijdens het gesprek aantekeningen.

Er worden afspraken gemaakt. De voorlichter wil het artikel dat wordt geschreven voor publicatie lezen. Dat is om te voorkomen dat er stomme fouten worden gepubliceerd. Voor de journalist is zo'n afspraak soms best prettig: hij/zij weet dat het artikel in de krant zonder fouten zal zijn.

Verslaggever is baas over eigen berichten

Maar.

Organisaties proberen steeds nadrukkelijker grip te krijgen op de inhoud van journalistieke publicaties. De afspraak behelst dat alleen feitelijke onjuistheden worden gecorrigeerd. De praktijk is anders. Voorlichters komen met aanvullingen (bij nader inzien) en wijzigingen (ook bij nader inzien). De journalist is het daar dan niet mee eens. Het gevolg: stevige discussie. Het loerende gevaar: het artikel – de journalistiek – wordt een compromis.

In alle kranten – van wakker in de ochtend tot de slijpsteen in de avond – staan compromissen. Elke organisatie, alle politici en sportlui en alle bijbehorende voorlichters (communicatie-adviseurs) eisen directe invloed op de inhoud van een te publiceren artikel. Journalisten die dat weigeren, worden zelf geweigerd. Het zou ons van de kranten sieren wanneer wij onder onze artikelen vermelden dat betrokkenen de inhoud vooraf hebben goedgekeurd. Of niet.

Het artikel dat ik (mede) op basis van het gesprek op het politiebureau heb geschreven, is volgens afspraak voor publicatie naar de afdeling voorlichting gestuurd. De voorlichter meldde geen feitelijke onjuistheden. Wel kwam hij – niet afgesproken – met een stuk of tien aanvullingen. De politiefchef moest 'plaatsvervangend' politiefchef heten, 'geen capaciteit' zou beter veranderd kunnen worden in 'nauwelijks capaci-

teit'. Enzovoort. Nuances in vredes-tijd.

Een dag later stond het artikel in de krant en ook online op de websites van deze krant. 's Middags meldde de politievoorlichter zich per e-mail. Hij was teleurgesteld. De politie had het reeds gecorrigeerde artikel nogmaals voor publicatie willen inzien. Nog meer regie. Eigenlijk had het een heel ander artikel moeten zijn. Eigenlijk hadden ze het zelf willen schrijven. De teleurstelling, meldt de voorlichter, heeft ook gevolgen. Geen nieuwe afspraken.

Journalisten die niet naar de pijpen dansen van de voorlichter van de politie kunnen het vergeten. Daar komt het op neer. Vals meldt de voorlichter nog even de namen van journalisten die wel vergaande in-menging in hun artikelen toestaan. Ik zou daar een voorbeeld aan moeten nemen. De vraag (wel zo netjes) of ik de inhoud van zijn e-mail met teleurstellingen mag publiceren, werd beantwoord met een 'nee'.

Het moet dus uit mijn hoofd: de politievoorlichter laat weten dat wanneer ik mijn artikelen niet voor publicatie wil laten redigeren, het lastig wordt mij nog langer te woord te staan. Sinds de uitvinding (jaren 90) van persvoorlichters (communicatie-adviseurs) bestaan er spanningen tussen hen en journalisten (19e eeuw). Dat is goed en gezond, het houdt de boel scherp. Maar zodra voorlichters willen bepalen wat journalisten moeten schrijven en daarbij dreigementen niet schuwen, is er wat aan de hand.

Wij moeten (weer) baas worden (blijven) over onze eigen berichten. Is dit echt nodig? Wij die graag waakhond willen zijn, moeten ons niet als lammetjes gaan gedragen.

Rob Zijlstra is rechtbankverslaggever van Dagblad van het Noorden